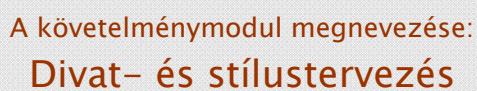

Vizuális megjelenítés: montázs, kollázs, különböző technikák

Vizuális megjelenítés: montázs, kollázs, különböző technikák

A követelménymodul megnevezése:
Divat- és stílustervezés

A követelménymodul száma: 0991-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-031-50

MUNKANYAG

A VIZUÁLIS MEGJELENÍTÉS TECHNIKÁI

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Milyen vizuális eszközöket használjunk ötleteink, terveink megjelenítéséhez?

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A vizuális megjelenítésnek nagyon sok módja létezik. Amikor alapvetően rajzi ábrázolásról beszélünk (papírra készített alkotás vonal és. tónus használatával), akkor két fő csoportra oszthatjuk a munkákat: az egyedi grafikára és a sokszorosított grafikára. Ma egyre nehezebb a grafikát pontosan meghatározni, hiszen a vegyes technikák elterjedésével a műfajok határai elmosódnak.

Egyedi grafika

Közvetlenül a papírra rajzolás, festés útján egyetlen példányban létrehozott grafikai lapokat nevezzük egyedinek

HAGYOMÁNYOS TECHNIKÁK

1. Ceruzarajz: A grafitceruza az egyik legfontosabb rajzeszköz. Vonalas és tónusos rajzok készítésére is alkalmas. Sokféle, érzékenyen rajz készíthető vele. A lendületes, egyvonalas ábrázolástól az aprólékos, finom, sűrű vonalakon keresztül az erőteljes, tónusos munkáig minden típus kivitelezhető. Előnye, hogy radírral könnyen javítható. Ma 20 féle keménységi fokú ceruza kapható: 10H-tól a legkeményebbtől a HB-n keresztül a legpuhább, 9B-ig. A kemény ceruzák tónusa szürke. Minél puhább egy ceruza annál feketébb a színe. Léteznek még szén-,pitt-,pasztell-, és akvarellceruzák is.

1. ábra. Pablo Picasso: *Fiatal lány*, 1946 grafit és *Fej félprofilban*, 1908 ceruza¹

Frottázsok készíthetők grafit rudak, ceruzák segítségével. A francia froter (dörzsöl) igéből származik az elnevezés. Vékony papírt helyezünk durva, rücskös felületekre és a grafit rudakat lapjával a papírra ráfektetve átdörzsöljük a mintázatot. Ezzel az eljárással változatos faktúragyűjteményt hozhatunk létre. és kollázsok készítésekor nagyon jól használhatóak. Ezek a felületek bizonyos anyagkarakterek ábrázolására is kiválóan alkalmasak.

2. Krétarajz: A rajzkréták használatakor a színeket egymás közötti dörzsöléssel nem lehet keverni. Állaguk keményebb, mint a széné vagy a pasztellé. Remekül megtapad a papíron, de éppen ezért nehezen radírozható, javítható. Akréták keménységi foka, ellentétben a ceruzával, nem befolyásolja azok színét. Vörös, barna, fekete és fehér színben kapható. Így a keményebb fokozatúval felvázolt kép befejezhető a puhábbal anélkül, hogy a kép egysége megbomlana. A *préselt szén* (Faber Castell) is ebbe a csoportba sorolható, mivel ugyanúgy puha, lágy, kormos, de könnyen eldörzsölhető felület kialakítására alkalmas.

Fixatívval a papírra rögzíteni kell az eddig említett technikával készült munkákat, mivel a festékszemcsék nem tapadnak tökéletesen és könnyen elmaszatolódhatnak.

¹ Forrás: G.Diehl:Picasso, Corvina kiadó 1965 001. jpg

3. Tollrajz, Ecsetrajz: A rajztoll anyaga és formája sokféle lehet. Készülhet: nádból, amelynek bolyhos belseje jó nedvszívó és így megtartja a tust, tintát, madártollból vagy acélból, amelyek hegye rendkívül változatos formájú és méretű. A Bíró László által feltalált golyóstoll vázlatozáshoz, grafikai munkákhoz egyaránt alkalmazható. A tollak újabb generációjába tartoznak a csőtollak és a filctollak, amelyek több színben is léteznek.

2. ábra. Pablo Picasso: A² művész kislánya, 1943 grafit és Női fej, 1942 tus és gvas

A vonalrajzok tónusozása párhuzamos vonalakkal (**sraffozás**) vagy egyszerű, szabad vonalvezetésű firkálgatással is kialakítható. A **lavírozás** lágyabb, festőibb hatás elérését teszi lehetővé. Ilyenkor a tollrajz vonalai mellé vizes ecsettel finom tónusokat teszünk.

Az ősi Kínában az ecsettel történő írásnak (**kalligráfia**) köszönhetően fejlődött ki az ecsetrajz legkifinomultabb változata, amely az európaiaktól teljesen eltérő ecsethasználatot mutat. Ezek a munkák igen érzékeny, magas művészi fokú, lényegre törő ábrázolások. A tájakat, embereket, növényeket és állatokat gyors, bravúros ecsetvonásokkal jelenítik meg, amelyek pontos természet megfigyelésre utalnak.

² Forrás: G.Diehl: Picasso, Corvina kiadó 1965, 002. jpg

3. ábra. Kínai ecsetrajz³

4. Monotípiá: Átmenet az egyedi és sokszorosított grafika között. Kétféle megoldás létezik: az üveglapon széthengerelt nyomdafestékre borított papírra vagy közvetlen a nyomdafestékbe rajzolják a kívánt képet valamilyen hegyes eszközzel. Tónusozást különböző anyagok pl. szivacs, radír vagy akár az ujjak papírlapra nyomásával is készíthetünk. Ügyelni kell arra, hogy a papírlap ne sérüljön meg, ne szakadjon át. Az első megoldás esetében a rajz a festéknek megfelelő színben jelenik meg, míg az utóbbinál a vonalak a papír színével egyezőek lesznek. Nagyon érdekes hatások érhetők el a két módszer vegyítésekor.

³ Forrás: Josef Hejzlar: Chinesische Aquarelle, 55, 56, 28 kép Artia kiadó 1978, 003. jpg

4. ábra. Kondor Béla: *Kék fej*, 1968 monotípiája és *Kürtös*, 1960⁴ monotípiája

5. Akvarell: Általában papírra készül. Gyakran ceruza és tollrajzokat színesítenek akvarellal. Könnyed, áttetsző hatás érhető el ezzel a technikával, amely a festék oldószerének, a víznek a bőséges használatán alapul. Utólag nehezen javítható, ezért a munkát kezdés előtt halványan ceruzával vagy ecsettel érdemes felvázolni. A hagyományos festésmód **lazúrozó**, a világosabb színektől a sötétebb felé haladva, több rétegben kerül fel a festék a száraz papírlapra. Eleinte kevés színárnyalat használata az ajánlott. Az **alla prima** technikával nedves felületre, egyetlen rétegben, egy munkamenetben készül a kép. Ilyenkor a színek gyakran összefutnak és ez nem szabályozható. Éppen a kiszámíthatatlansága teszi érdekessé ezt az eljárást. Az akvarell festék színei jól keverhetők ezért elegendő a 12 színből álló paletta. A papírnak azonban jó nedvszívó képességűnek kell lennie. A 300 g-nál kisebb súlyú papírt nedvesen fel kell feszíteni ragasztó szalaggal a rajztáblára különben könnyen meghullámosodik festés közben.

⁴ Forrás: Fertőszegi Péter és Kondor Mária: Kondor Béla, Kogart Ház kiadó 2006, 004. jpg

⁵5. ábra. Rodcsenko: *Birkózó* 1918 gvas és *Profilok*, 1948 akvarell

6. Gvas: A gvas a felhasznált víz mennyiségétől függően félig fedő vagy fedő festékként használható, azaz átmenet az akvarell és a tempera között.

⁵ Forrás: German Karginov: Rodcsenko, Corvina kiadó 1975, 005. j pg

66. ábra. Rodcsenko: Maszkok, 1943 gvas

7. Tempera: A tempera lényege az emulzió, a kötőanyag, amely vizes és olajos anyagok elegyítésével készül. A tempera festékből több féle létezik: vizes tempera, olajtempera, tojástempera, kazein tempera, gumitempera. A vizes tempera fedő vízfesték. Sok vízzel kell hígítani és egyenletesen kell kikeverni, vékony rétegben kell a papírra kenni, különben lepattogzik. Gyorsan szárad és száradás után a színek erősen kivilágosodnak. Ha nem fixáljuk a vizes temperával készített munkákat, akkor száradás után vízzel újból feloldható lesz. Dekoratív jellegű feladatok megoldására kiválóan alkalmas. Elegendő beszerezni feketét, fehéret és a három alapszínt, mert megfelelő keverésükkel a többi szín és árnyalat előállítható.

8. Pasztell: Legrégibb alakjában teljesen megegyezik a krétarajz technikájával. A naturalizmusban a pasztell szén-rajz szerű felhasználása látható. A plein-air és az impresszionizmus idején a fény vibrálásának ábrázolásakor a szivárványszínek dominálnak a vonallal háttérbe szorul. A színre kerül a hangsúly a tónus helyett. A rajzhatás helyébe a festőiség lép.

⁶ Forrás: u.a. mint 5 006. jpg

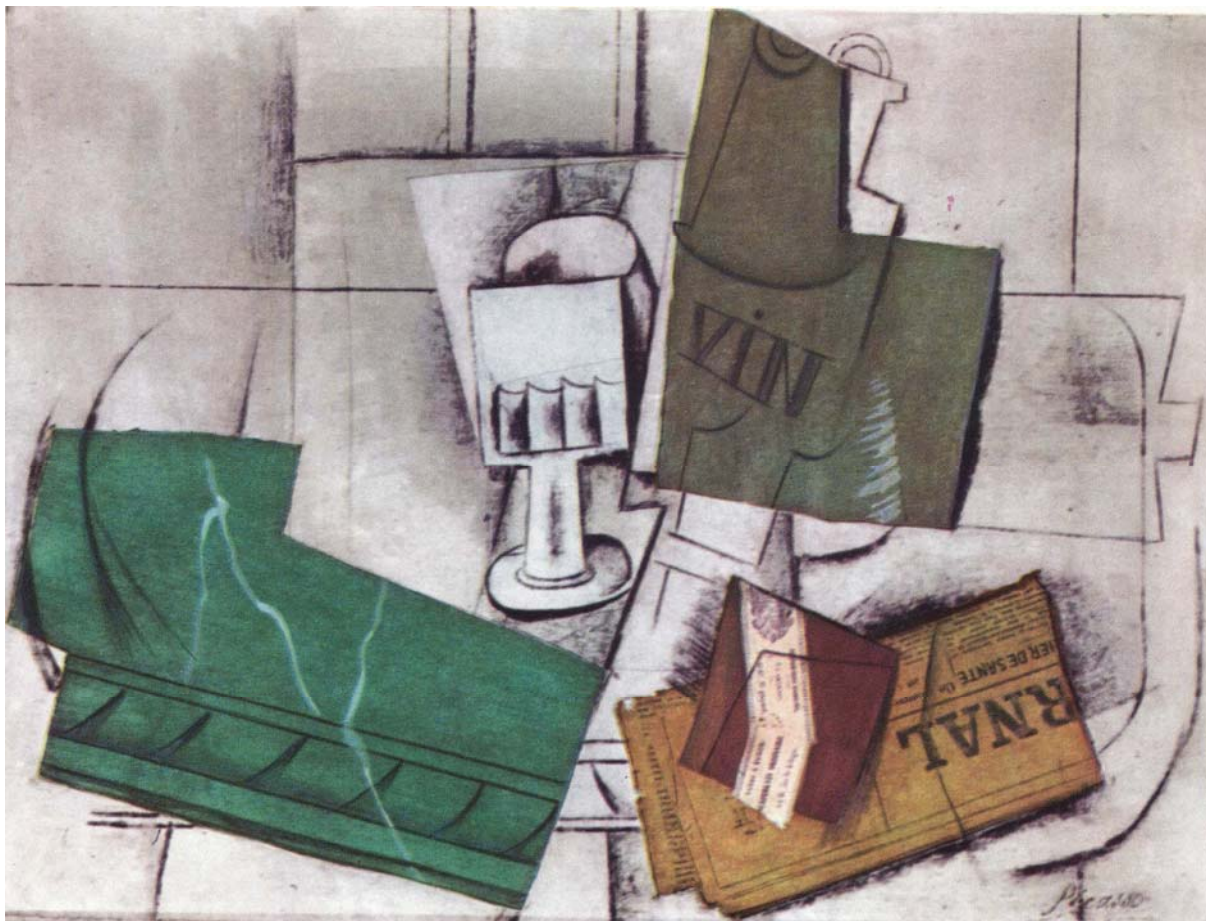
77. ábra. Kondor B.: Kolostoralapítás II 1966 olajpasztell és Picasso: Kakas, 1938 pasztell

NEM HAGYOMÁNYOS TECHNIKÁK

A kollázs: technika, a montázs: alkotási elv, de nagyon nehéz szétválasztani őket, mert mindkettőre a ragasztás jellemző.

1. Kollázs: Elnevezése a francia collage (ragasztás) szóból származik. A XX. Században a kubisták készítették az első kollázsokat. A **sík-technikájú kollázsnál** különböző tárgyakat ragasztottak a képek felületére: újságpapírt, tapétadarabokat, kártyát, bőrt, száraz falevelet. Nem akarták átlényegíteni az anyagokat, nem a jelentésük miatt kerültek oda, azok pusztán önmagukat jelentik a képeken. (szövegtörödékek, betűk, újságcikkek). Különböző anyagokból szabad képépítésre nyílik lehetőség ezzel a technikával. A festett és ragasztott felületek aránya tetszőleges. A kollázsoknál a színek szerepe más mint a festésnél. Önállóbb az életük, anyagszerűen jelentkeznek vagy a különféle textúrákat segítik érvényesülni. Fontos alkotói elv a kontraszthatás, a sötét-világos, a hideg-meleg, az élénk-tomp színek variálása amivel mozgalmassabbá teszik a képeket.

⁷ Forrás: Fertőszegi P. és Kondor M.: Kondor Béla, Kogart Ház 2006 és G. Diehl: Picasso, Corvina Kiadó 1965 007.jpg

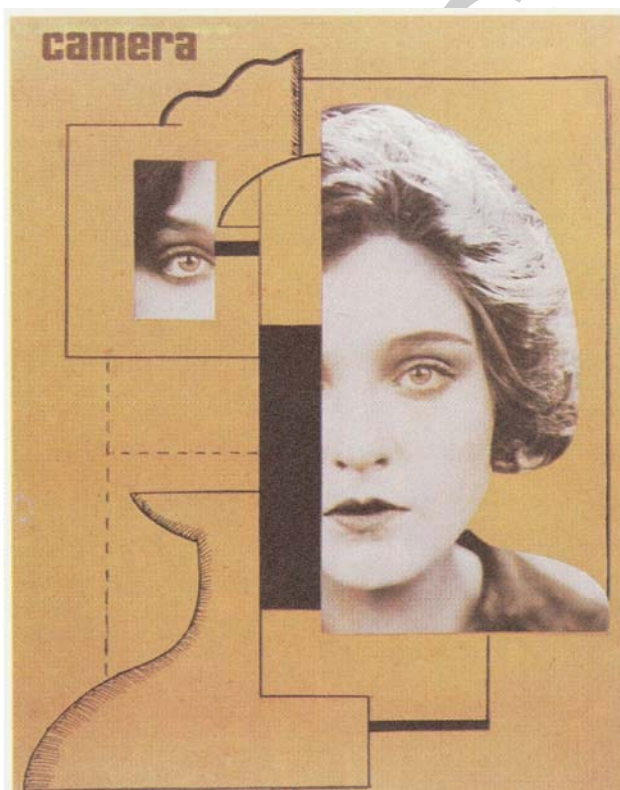
⁸8. ábra: Pablo Picasso: Az újság, 1914 körül kollázs⁹

- **Picasso és Braque** szívesen használtak újságdarabokat, kivágott címeket, betűket, feliratokat. A betű náluk tényleges jelentésétől elvonatkoztatott vizuális formai elem, alakzat, képi motívum. Szerepelhet mint önálló jel vagy felirattá összeálló betűcsoport.
- **Henri Matisse** Kék figura című alkotása tisztán papír kollázs. Matisse tapétapapírból, színes papírból és festett kivágatokkal dolgozott.
- **Francis Picabia:** Nő gyufaszálakkal(1920 körül) Szögek, rongyok, szívószálak, biztosítótűk, fogvájók, gyufaszálak felhasználására is vannak példák.

⁸ Forrás: u.a mint 1 008. jpg

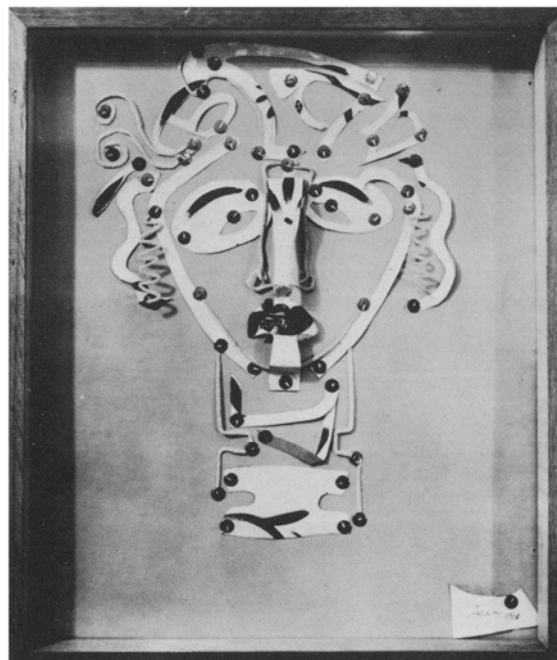
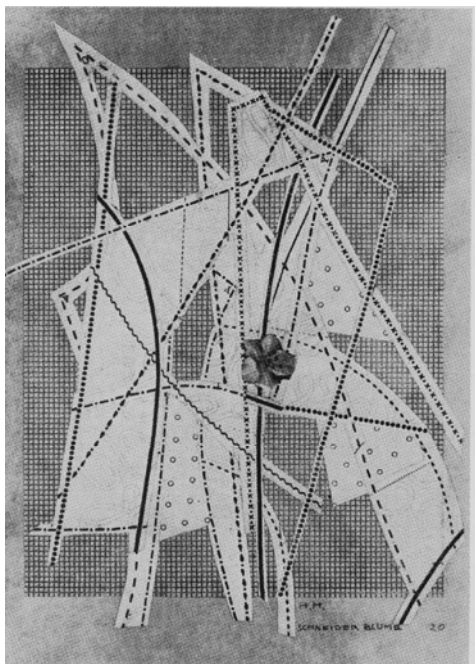
⁹Forrás: u.a. mint 5 009. jpg

2. **Fotómontázst** fényképezőgéppel, egy negatívra komponálva technikailag elég körülményes készíteni. Sokkal egyszerűbb, ha a papírképek megfelelő részeit kivágjuk, egy lapra felragasztjuk, amit aztán lefényképezünk. Ez a különböző, egymással eredetileg kapcsolatban nem lévő elemek ragasztással történő egyesítése lényegében már **fotó kollázs**. Külön-külön lefényképezett, majd összeragasztott és újra lefényképezett tárgyakkal, tájakkal, emberekkel. képtelen helyzetek, ellentétek, feszült hangulatok megteremtése válik lehetővé. A fotó kollázst a **Bauhaus művészeti iskola** teremtette meg. (**Kandinszkij, Moholy-Nagy László**) Később a használati tárgyakat a műalkotásba bevonó pop art kedvenc műfaja lett. Sikeresen alkalmazzák reklám célokra is.

9. ábra. Rodcsenko: könyvborító, 1927 és Baumeister: Ter, 1927 kollázs

A **relief kollázs** a síkokat azok megtörésével, gyűrésével, hajlításával plasztikussá teszi és így kimozdítja azt a néző felé. A kompozícióba megvilágítás esetén egy új elem, az árnyék kerül be.

¹⁰10. ábra. Hannah Hoeh: *A szabász virágai*, 1920 kollázs és Jean Cocteau: *Fej rajzszögekkel*, 1920 kollázs

Később a **plasztikus kollázsba** már tárgyakat vagy azok bizonyos részeit, fa és fémdarabokat építettek be, minden hulladékot felhasználtak. A festészet és a szobrászat közötti határvonal fokozatosan elmosódott.

A **dekollázs** műveknél a kollázs technikát a visszájára fordították: a hirdetőtáblákról letépték a legfelülre ragasztott plakátokat és ezekből hoztak létre újabb művet.

¹⁰ Forrás: Hans Richter: Dada art and anti-art, Thames and Hudson Kiadó 1965 010. j pg

111. ábra. Jacques de Village: Les Triples de Maillot, 1959 dekolázs

12. ábra. Mimmo Rotella: Karnevál, 1958 dekolázs

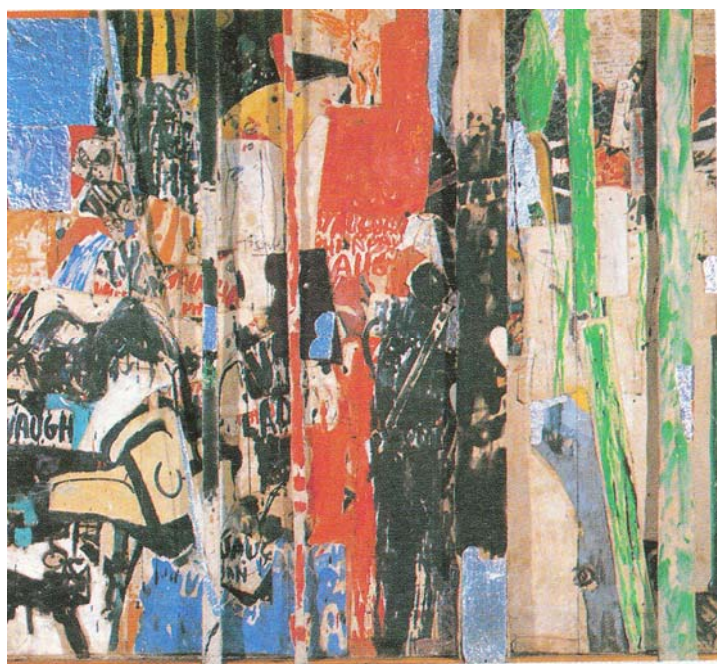
¹¹ Forrás: u.a. mint 4 011. jpg

¹² Forrás: u.a. mint 4 012. jpg

¹³ Forrás: u.a. mint 4 013. jpg

Az pop art művészek az ötvenes években az "akcióművészet" és a "**Combine Painting**" (kombinált festmény, összerakott kép) formájában folytatják a kollázs technikát. Az amerikai **Robert Rauschenberg** három dimenziós festményeinél újságfotókat másolt, ragasztott és hétköznapi fogyasztási cikkeket, reklámtárgyakat applikált képei felületére.

A kollázs-elv alapján készült munkákon idővel túlsúlyba kerültek a tárgyak: megszületett az **assemblage** (összeállítás) műfaja, amely a valóságból átemelt tárgyak, töredékek, anyagok térben szervezett kompozíciója. Sok esetben egyszerűen olyan tárgyakat halmoztak egymásra, amelyek esztétikailag semmitmondóak, csak zsúfolt egymásmellettségükben váltak érdekessé.

13. ábra. Allan Kaprow: *Baby*, 1957 assamblage

3. A **montázs** több mint technika, **alkotói módszer**, kompozíciós eljárás. A montage (összeszerelés) francia szóból ered, Zenében, irodalomban, filmművészetben, képzőművészetben egyaránt megtalálható. A dadaisták különösen kedvelték a fotómontázs készítést. Saját képi környezetükből kivágott elemeket más fotók részleteivel oly módon kapcsolták össze úgy, hogy egészen új tartalmat fejeztek ki vele. A kollázssal ellentétben itt a szövegek jelentése fontos lehet. Komponáláskor a tartalmi szempont a döntő, de fontos a formai követelmények betartása is (pl. kettévágott, hiányos figura nem kerülhet a kép közepére, mert megcsonkított ember benyomását keltheti). Fekete-fehér és színes képek kombinálása, a megszokott arányok, a természetes léptékviszonyok megváltoztatása, egy motívum sokszori ismétlése, különböző képek részleteiből ember és állatfigurák összeállítása, a műfajra igen jellemző eszköztárba tartozik.

¹⁴ Forrás: u.a. mint 5 014. jpg

14. ábra. Rodcsenko: Fotómontázs Majakovszkij verséhez, 1923 és Kollázs, 1922

Sokszorosított grafika

Olyan grafika, amelyből több példány készíthető, de valamennyi eredetinek tekintendő.

A sokszorosításhoz valamilyen nyomó formára, dúcra van szükség, amelyről a nyomatot készítjük. Magas-, mély-, sík-, és szitanyomást különböztetünk meg aszerint, hogy a festék a **nyomó forma** mely részére kerül. Az ofszet és szitanyomás kivételével a sokszorosított grafikák jellemzője, hogy a dúcban lévő kép és a nyomat egymás **tükörfordítottja**. Az ősemler használta a legelső és legősibb nyomó formát, a saját tenyerét. Az évezredek során a dúcban számtalan formáját fejlesztették ki.

1. A **magasnyomás** fajtái: *fametszet, linómetszet, papírmetszet*. A felületből kimetszett részekbe nem kerül festék, fehérén maradnak. A festék a dúc érintetlenül hagyott részeire kerül.

2. A **mélynyomás** fajtái: *rézmetszet, rézkarc, hidegtű, foltmaratás*. A festékhordozó felület a dúcba karcolt, vésett mélyedés lesz. Nyomáskor a papír belepréselődik ezekbe a vájatokba és kiszívja belőlük a festéket.

3. A **síknymás** fajtái: *litográfia (kőnyomat), ofszetnyomás*. A festékhordozó és a festéket taszító felületek ugyanazon síkban helyezkednek el.

4. A **szitanyomás** esetében a dúc nem hordozza, hanem átereszt a festékréteget. Különböző sablonokkal a szita részei kitakarhatóak.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

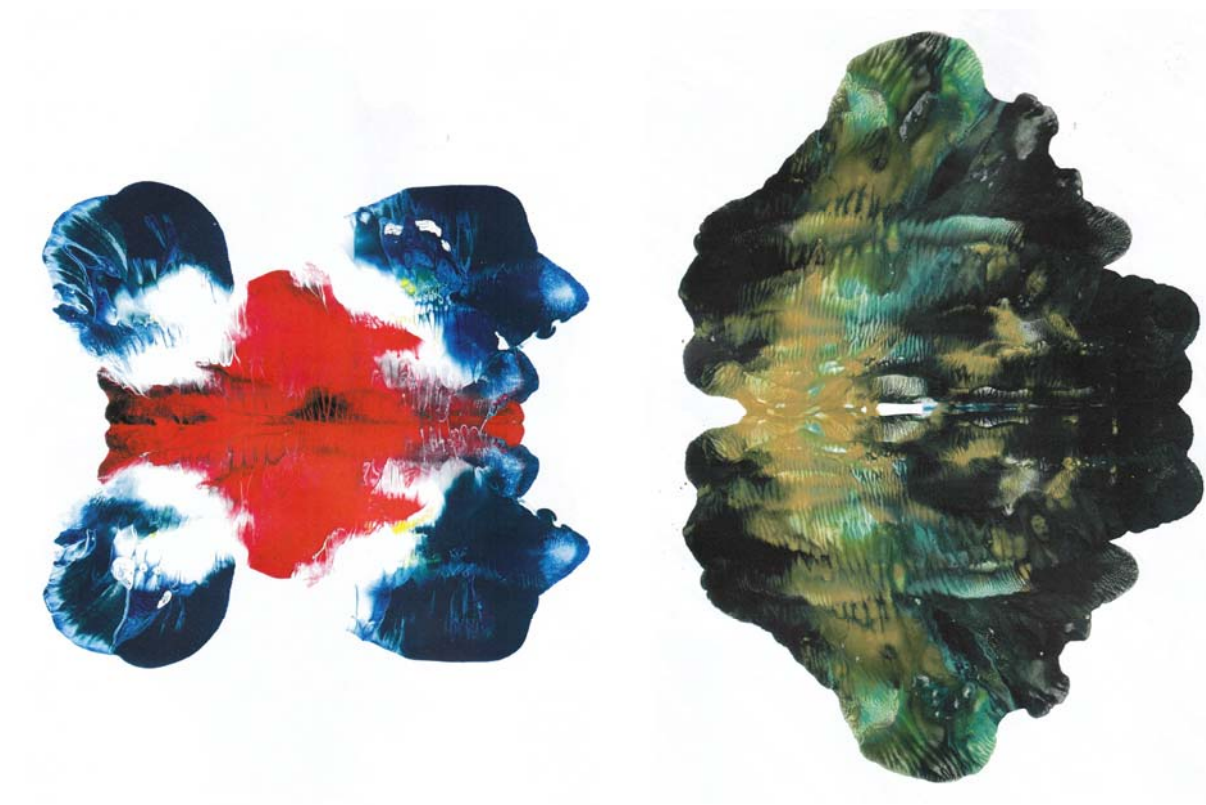
1. **Tájékozódjon** a művészeti technikákról az elektronikus és az írott sajtóban. Keressen példákat Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Rauschenberg kollázs munkáira. Nézze meg Henri Matisse: Kék figura, Francis Picabia: Nő gyufaszállal c. alkotásait. Tanulmányozza a Bauhaus alkotócsoporthat műveit, különös tekintettel a magyar származású Moholy Nagy László fotómontázsaira.

2. **Gyűjtsön** alapanyagokat kollázs munka készítéséhez: különböző minőségű papírokat, (anyagában színezett, transzparens, fényes, matt, sima, érdes, tapéta, szalvéta, zsirpapír, hullámpapír, smirgli stb.) fotókat (színes, fekete-fehér képek, betűk, szövegek felületábrázolások, stb.) fóliákat (fém, átlátszó stb.) címkéket, buszjegyeket, csomagoló anyagokat, textil darabokat, rongyokat, spárgát, fonalat, madártollat, szőrmét, gyufaszálat, ipari hulladékot, műanyagokat, szöveget, drótot, bármit amit a környezetünkben talál. **Szerezzen be** festék készletet, ecseteket, rajzeszközöket.

3. A bemutatott technikákat használja fel és bővítse ki saját elképzelései szerint. Az elsajátított ismeretei alapján hozzon létre **felület-kísérleteket** különböző festési eljárással, ragasztással, vágással, tépéssel stb.

4. A vázlatok közül válassza ki a **legmegfelelőbb** technikát a tervei bemutatására. Vitassa meg tanárával és indokolja választását.

5. Tanuló társaival **közösen elemezzék**, véleményezzék egymás munkáit, hasznosítsák egymás tapasztalatait, eredményeit.

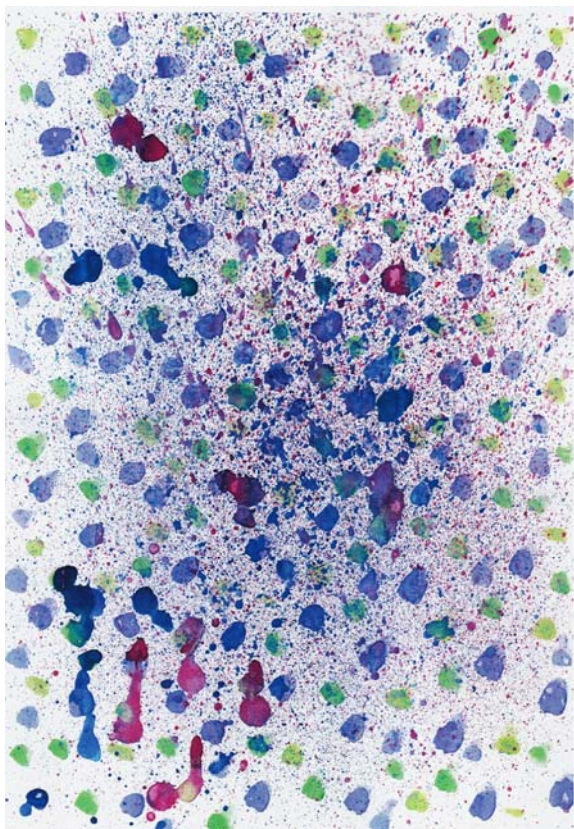
15. ábra. Hígítatlan tempera, papír félbehajtása és lehengerlése

16. ábra. Tempera, lapos ecset és hígítóval oldott nyomda festék

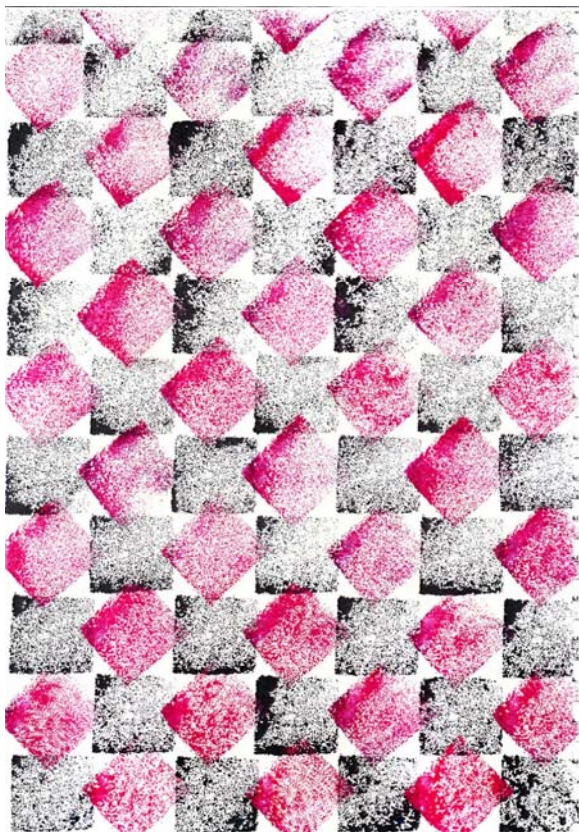
17. ábra. Tempera, lapos és hengeres ecset

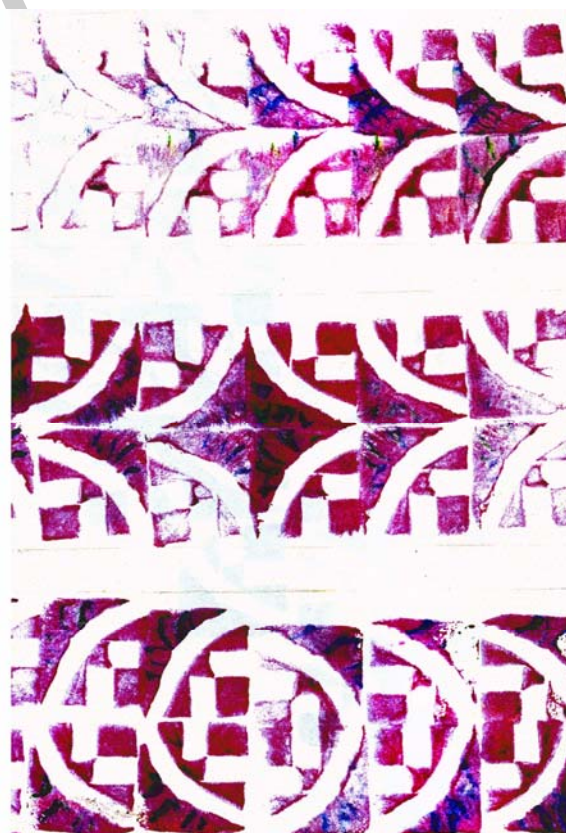
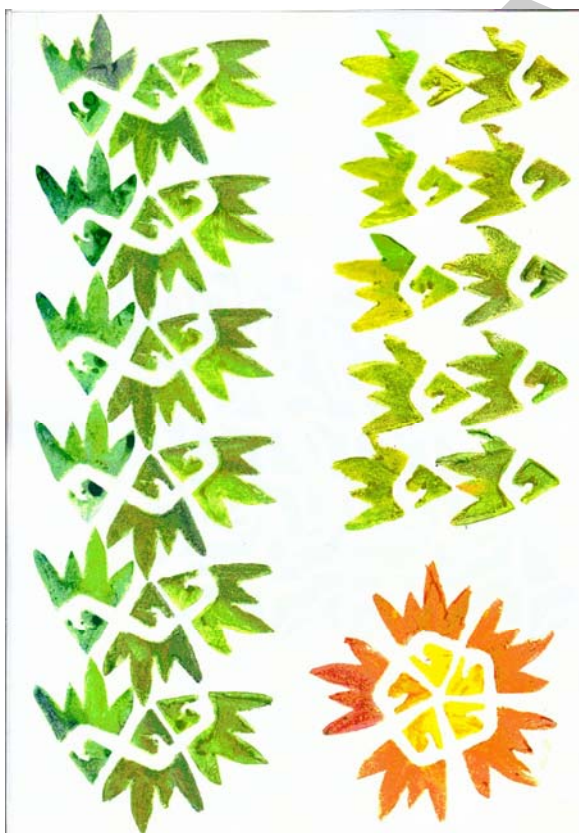
18. ábra. Tempera, fröcskölés és Viaszolás és akvarell

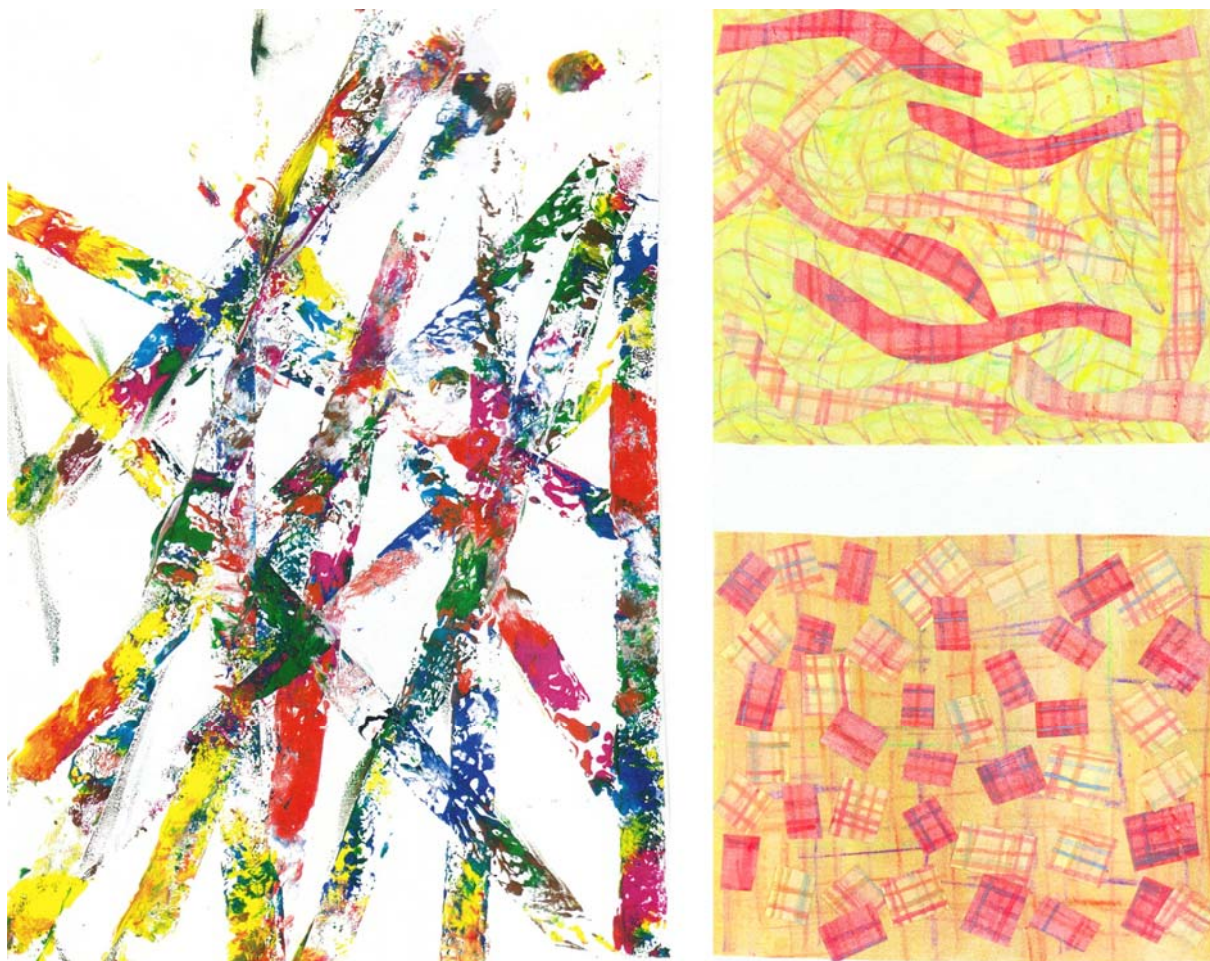
19. ábra. Tempera, fröcskölés és atmosás

20. ábra. Tempera, papír dúc és műanyag kupak (magas nyomás)

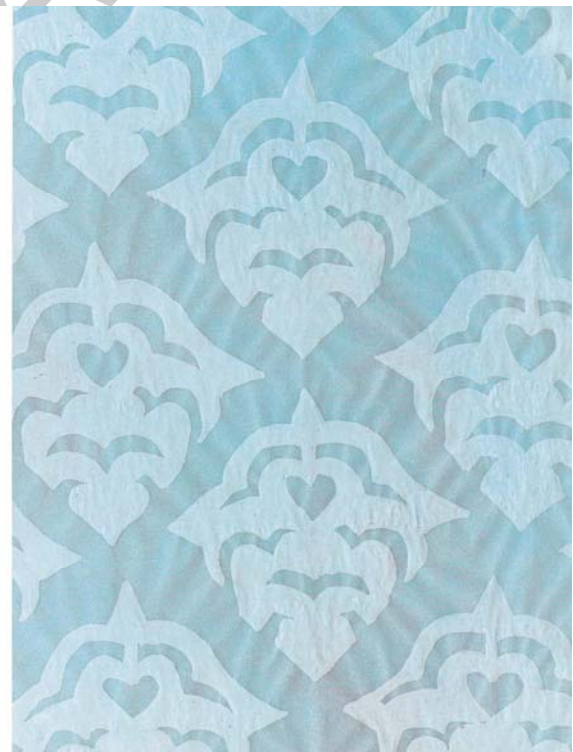
21. ábra. Krumpli nyomás (magas nyomás)

22. ábra. Krumpli nyomás és tempera (magas nyomás)

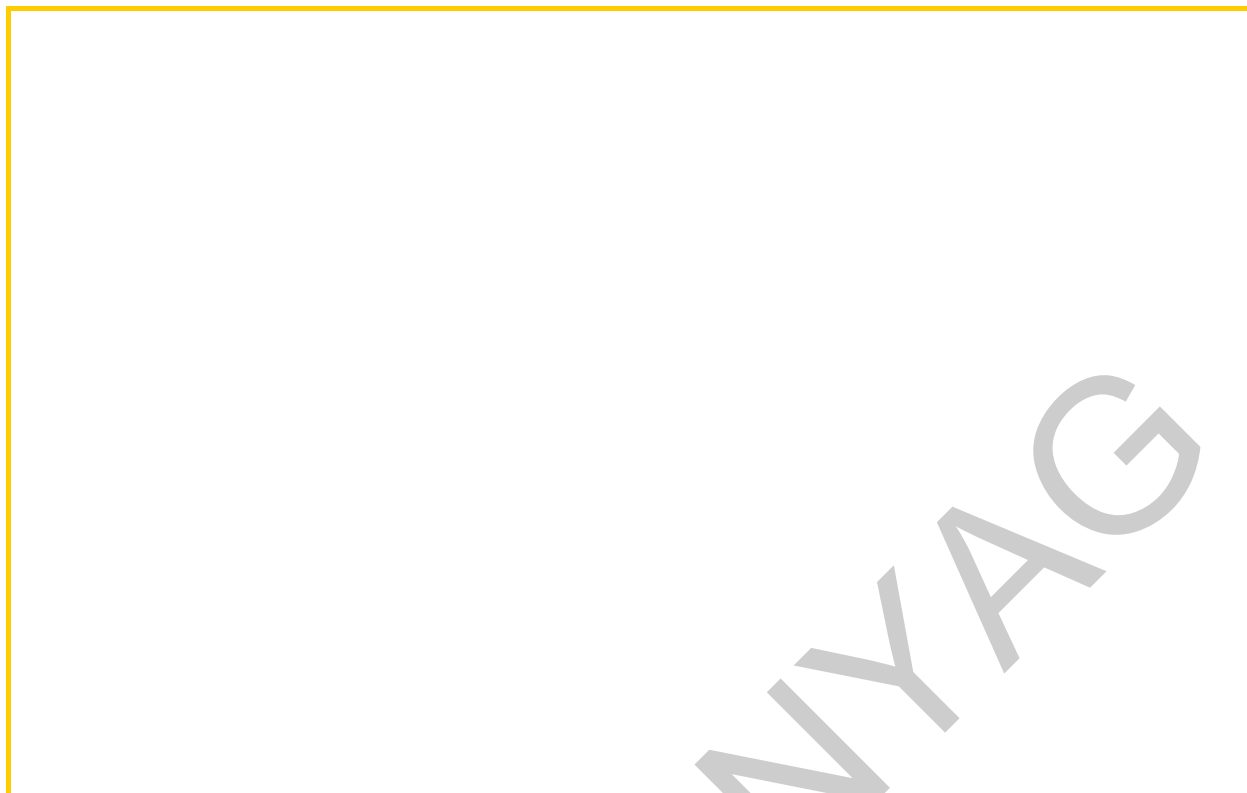

23. ábra. Transzparens papír, tépés, vágás, ragasztás és transzparens papír, fedő festék, színes papír alá ragasztás

24. ábra. Kollázs (anyagában színezett transzparens papír, vágás, ragasztás és anyagában színezett transzparens papír, tépés és ragasztás)

4. Vázlatait, elképzelései, ötleteit jegyezze le néhány vonallal. és szóval.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Keressen példákat Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Rauschenberg kollázs munkáira. Nézze meg Henri Matisse: Kék figura, Francis Picabia: Nő gyufaszállal c. alkotásait. Tanulmányozza a Bauhaus alkotócsoporth műveit, különös tekintettel a magyar származású Moholy Nagy László fotómontázsaira. Ismerkedjen meg ma élő művészek kollázs, montázs munkáival.

2. feladat

Készítsen felület kísérleteket kollázs technikával A4-es rajzlapon.

3. feladat

Készítsen felület kísérleteket magas nyomással (krumpli-nyomás) A4-es rajzlapon

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Az alábbi web oldalakon található információ a megnevezett művészekről és munkáikról:

[www.google.com/search?ie=UTF-8&oe=UTF-](http://www.google.com/search?ie=UTF-8&oe=UTF-8&sourceid=navclient&gfns=1&q=gore+braque%3A+Antverpeni+kik%C3%B6t%C5%91%2C+1905)

[8&sourceid=navclient&gfns=1&q=gore+braque%3A+Antverpeni+kik%C3%B6t%C5%91%2C+1905](http://www.google.com/search?ie=UTF-8&oe=UTF-8&sourceid=navclient&gfns=1&q=gore+braque%3A+Antverpeni+kik%C3%B6t%C5%91%2C+1905) (a web oldalon írták helytelenül a neveket)

- Szigorlati képanyag a kiegészítő képzésben résztvevők számára I. rész 2006. tavasz (58, 59, 73, 81, 83, 84, 89, 90, 91, 92 képek)
- Vizsga képanyag Az Absztrakció és a Pop (XII) 2007. tavaszi szemeszter (47,-52 képek stb.)

www.mroe.cmt.hu/akollazstortenete.html (Henri Matisse:Kék figura, Francis Picabia: Nő gyufaszálakkal)

Passuth Krisztina. Moholy-Nagy c. könyve

Kollázst, montázst használó néhány kortárs művész:

- Camille Martin (www.camillemartin.ca/index.php?pr=Ransom_notes_1)
- Jiri Kolár(www.google.com/search?ie=UTF-8&oe=UTF-8&sourceid=navclient&gfns=1&q=jiri+kolár)

2.feladat

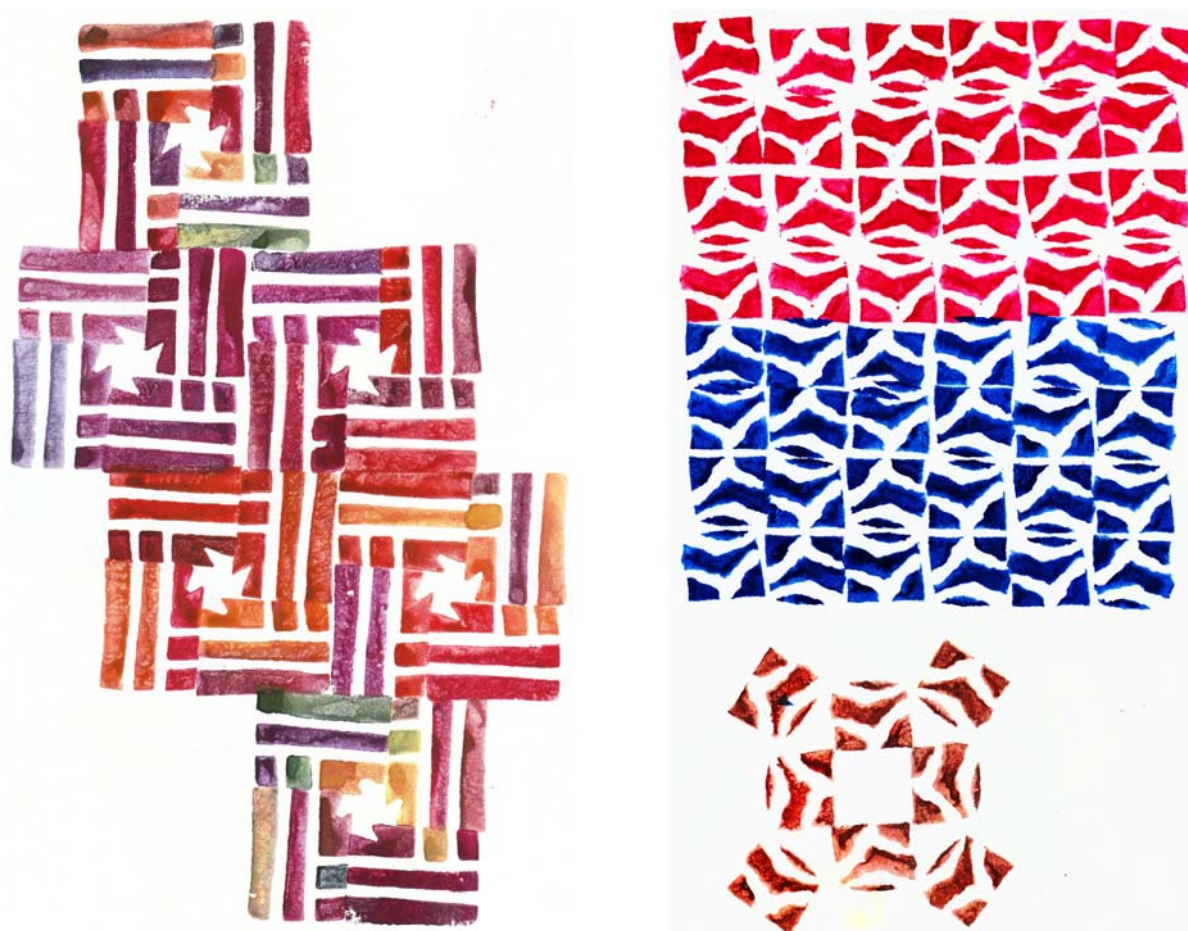
Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

25 ábra. Festett papír, tépés, kollázs

3. feladat

Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

26. ábra. Kollázs (megfestett papír, tépés és ragasztás)

Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

27. ábra. Krumpli nyomás (magas nyomás)

A T-SHIRT

ESETFELVETÉS. MUNKAHELYZET

Tervezzen 4–8 darabos klasszikus T-shirt kollekciót. A kollekció vizuális megjelenítésekor előzetes kísérletei alapján válassza ki a legmegfelelőbb technikai eljárást, eszközöket. Alkalmazza kompozíciós és színelméleti tudását.

SZAKMAI INFORMÁCIÓ TARTALOM

A T-SHIRT MEGJELÉSE A FELSŐ RUHÁZATBAN

A klasszikus T-shirt (T-ing) **elnevezése az ing T-formájára utal**. Az I. világháború idején az amerikai katonák számára a hosszú ujjú gyapjúing helyett készítették az első rövid ujjú, egyszerű szabású, nyáron is viselhető pamutinget. A francia hadseregben ekkor már elterjedt volt ez a fajta alsónemű. Amerikában az 1920-as években nevezik először így. A II. világháború idején már a tengerészetnél és a hadseregben is széles körben elterjedt alsóing volt. Eredetileg alsóneműnek szánták, de a híradókban gyakran láthatták a katonákon nehéz munkavégzés közben vagy éppen amikor szabad idejüket töltötték. John Wayne, Marlon Brando és James Dean filmszínészeknek köszönhetően az 1950-es években vált igazán népszerűvé. **A lázadó ifjúság jelképes viseletévé vált.** (James Dean „Rebel without a Cause”, Haragban a világgal, c. film, 1955)

A KLASSZIKUS T-SHIRT JELLEMZŐI

T-vonalú, kerek vagy V-kivágású, gallér, gombolás és zseb nélküli, könyök felett végződő rövid ujjas, nem karcsúsított, csipő alá érő kötött ing

A t-shirt **unisex ruhadarab**, mindkét nem egyaránt viselheti. A különbségek főleg az alapanyagokban és a díszítésben jelentkeznek.

.Nagy átmérőjű körkötőgéppel olyan tömlőt lehet előállítani, ami megfelel az emberi test átmérőjének és így nincs szükség az oldalvarrásokra. Az ujjakat síklapokból szabják, és hagyományos módon állítják össze. Rugalmas szerkezetű pánttal szegik el a nyakkört. A vállakba és hátul a nyakkivágásba szövött szalagot varrnak, hogy megakadályozzák az alapanyag keresztirányú nyúlását. Az test és az ujjak alját visszahajtással dolgozzák el.

A divat változásainak megfelelően a klasszikus T-shirt maga is változik, igazodik a pillanatnyi divat által diktált sziluettéhez, alapanyaghoz, színhez és díszítéshez.

A T-SHIRT DÍSZÍTÉSE

Eredetileg fehér színű, sima egyszínoldalas, pamut körkötött kelméből gyártották. A színes T-shirt vagy eleve színes fonalból vagy utólag megfestve készül. A színcsíkok kötéssel vagy nyomással hozhatóak létre.

A katonák egységeinek nevét nyomással vitték fel a T-shirtre már az 1940-es években. Az 1960-as években a pop-együttesek hatására rendkívül változatos színnyomatok jöttek divatba. A tie-dye (csomózásos festés) új mintázási lehetőséget nyújtott. A sportegyesületek felfedezték az óriási reklámlehetőséget az emblémával díszített ruhadarabokban. A színes nyomás fejlődésével a T-shirt díszítések is lépést tartanak. (szitanyomás, permetezéssel festés, digitális szitanyomás, szublimációs nyomás: rávasalható mintázat.) Az automata hímző gépek elterjedésével a hímzéssel díszített T-shirt iránt megnőtt a kereslet. Kitűnő reklám felületet jelentenek különböző kereskedelmi cégek, egyesületek, pártok számára. Ma már lehetőség van egyedi darabok készítésére is fényképezési eljárás segítségével. Rajzfilmek figuráit előszeretettel nyomják a gyerekek és tinédzserek számára tervezett T-shirtre (Micky egér, Snoopy, Hello Kitty, Simson család, Spongya Bob stb.)

A FELHASZNÁLT ALAPANYAGRÓL

Kezdetben tiszta pamutból készült, később 5% körüli elasztán fonalat keverték hozzá azért, hogy rugalmasabb legyen és jobban simuljon a testre. A fonal gyártás fejlődésének köszönhetően már olyan teljesen rugalmas, a test vonalait követő T-shirt is előállítható, amelyen a minta kialakításakor ezeket a tulajdonságokat is figyelembe veszik, azaz a testre felvett darab tágulását beleszámítják a mintába. A minta akkor értelmezhető amikor a kelme kifeszül (pl. a mellen, mellkason)

TANULÁSI RÁNYÍTÓ

1. feladat

Keressen példákat a közvetlen és tágabb környezetében a T-shirtre. Fotózza le vagy készítsen kis vázlatokat.

2. feladat

Gyűjtsön újság kivágásokat a különböző T-shirt díszítési eljárásokra és csoportosítsa a reklám felhasználási területek szerint. Nézze meg melyik milyen stílust alkalmaz és indokolja meg miért. (pl. rock együttes, sport egyesület stb.)

3. feladat

Tanulmányozza az alábbi web oldalt és keressen Black T-shirt (fekete T-shirt) példákat.

<http://commons.wikipedia.org/wiki/category:T-shirts>

MUNKANYAG

ÖNELLENÖRZŐ FELADAT

1.feladat

Tájékozódjon Jean-Charles de Castelbajac munkásságáról. Mely munkái azok, amelyek kapcsolatba hozhatóak a T-shirt tervezéssel és miért?

2. feladat

Készítsen T-shirt kollekciót kollázs technikával A4-es rajzlapon.

3. feladat

A megtalált technika felhasználásával készítsen T-shirt terveket és variációkat minél nagyobb számban felhasználva a kompozíciós, mintatervezési és színtani ismereteit.

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Jean-Charles de Castelbajac T-ruháin (amiket óriásra növelt T-shirtnek is nevezhetnénk) jól nyomon követhető hogy a díszítés lehetőségei kifogyhatatlanok.

28. ábra. Castelbajac: T-ruhái, 1977-1980

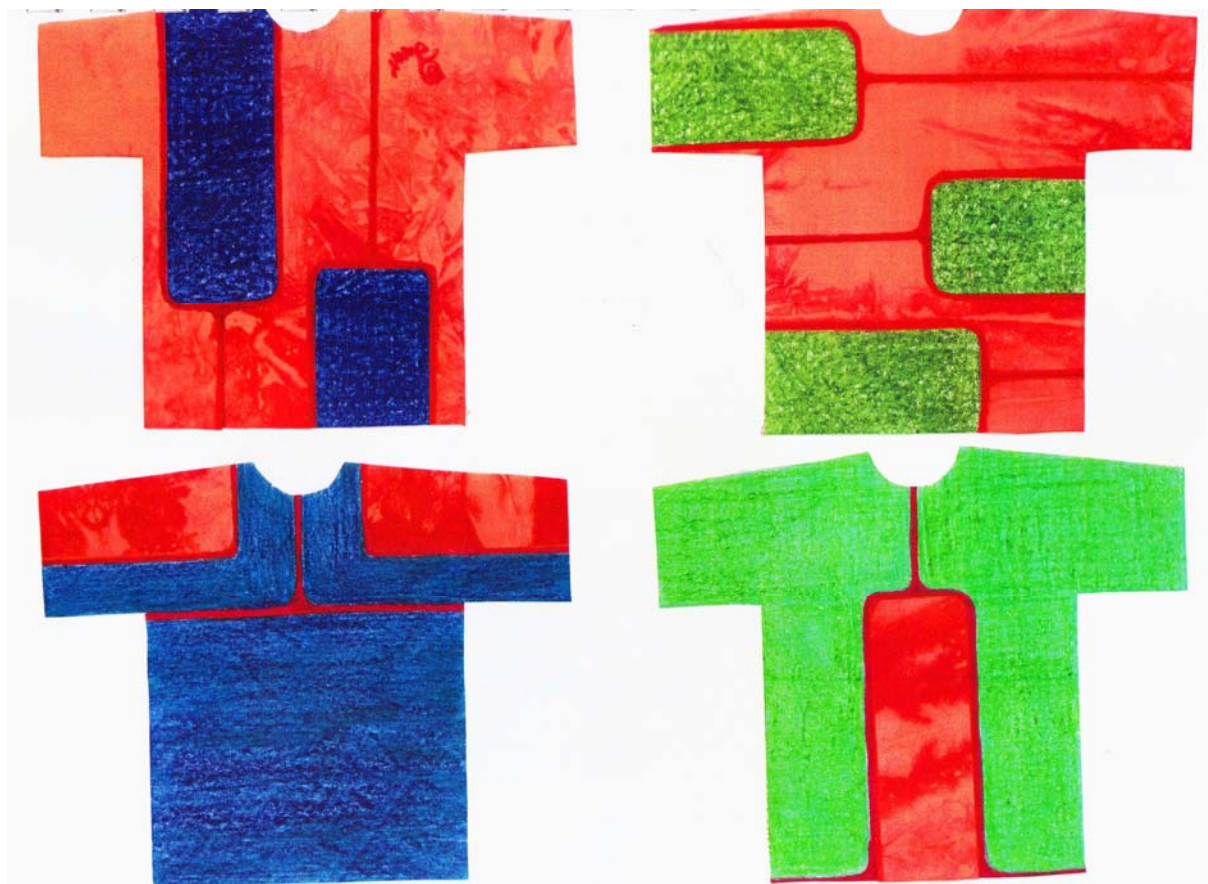
29. ábra. Castelbajac: T-ruhái, 1977–1980

30. ábra. Castelbajac: T-ruhái, 1977–1980

2. feladat

Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

31. ábra. Kollázs technika

32. ábra. Fotó kollázs

3. feladat

Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

33. ábra. Akvarell

34. ábra. Tempera munka

35. ábra. Színes ceruza, vágás, kollázs

A STREET-WEAR

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Hogyan lehet az elkészített T-shirt kollekciót kiegészíteni street-wear öltözet?

SZAKMAI INFORMÁCIÓ TARTALOM

1 .A STREETWEAR ÖLTÖZET FOGALMA:

- Általánosságban: prêt-à-porter ruházat (lehet egyedi tervezésű is), de mindenképp olyan, öltözet, amiben az utcán bármikor, bármilyen napszakban meg lehet jelenni
- **Laza,anyag, sportos és lezser** ruházat, ami a „street”, azaz utcai stílust képviseli. Gyakran a deszkás cuccok, a hiphop, break stílus öltözékeit, vagy azok rockosabb megfelelőit értik alatta.
- Ide soroljuk az utcai viselet sportostól a sportosan elegánsig terjedő öltözeit.

2. MI A KÜLÖNBSÉG A KOLLEKCIÓ , AZ EGYÜTTES ÉS AZ ÖLTÖZET FOGALMAK KÖZÖTT?

A **kollekció** fogalma:

„Tágabb értelemben kollekciónak nevezzük a textil vagy ruházati iparral foglalkozó cég, önálló tervező vagy alkotócsoporthoz egy adott időszakra vagy alkalomra készülő megtervezett öltözeit. Szűkebb értelemben véve a kollekció azonos stílusjegyekkel egy két anyagfélésegből készített ruhaipari termékek csoportja. Ez a mintakészlet jellege szerint lehet kereskedelmi (prêt-à-porter) vagy egyszeri reprezentatív (haute couture), amely egy vagy több témakörre készülhet (pl. sportos, elegáns vagy extravagáns)”¹⁵

Az **öltözet** alatt olyan ruhadarabokból összeállított viselet értünk, amelyben az alkotó elemek (T-shirt, nadrág, mellény, szoknya, sort, cicanadrág stb.) egymással felcserélhetőek, kombinálhatóak.

¹⁵ Forrás: Cser Andor: Szabadkézi rajz, modellrajz, Műszaki Kiadó 2001

Az **együttes** olyan ruhadarabokból áll, amelyben az alkotó elemeket úgy tervezték, hogy csak egymással legyenek viselhetőek.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. feladat

Tanulmányozza napjaink streetwear viseletét az utcán, újságokban, az elektronikus sajtóban stb. Készítsen vázlatokat, fotókat vagy gyűjtsön újságkivágásokat a témáról. Keressen a mai magyar designerek munkái között a témához kapcsolódó alkotásokat.

2.feladat

A T-shirt mintázatát alapul véve, de a motívumot nem közvetlen módon alkalmazva készítsen változatokat a kiegészítő darabokra. Hozza vissza a motívumot vagy annak egy részét tűzésben, szabásvonalban, a zseb formájában, emblémaként stb. Hangolja össze színben és esetleg mintázatban az öltözet elemeit (lépték váltás, terülő vagy bordűr minta, csík ritmus stb.)

3.feladat

Ismertesse tanárával elképzeléseit, gondolkodás módját, e tervezésnél felhasznált forrásanyagát. Készítsen vázlatokat forma- és szín változatokat minél nagyobb számban és tanárával közösen válasszák ki a legmegfelelőbbeket.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Ismerje meg mai kortárs iparművész, Fehér Beatrix munkáit. Hogyan kapcsolható a street-wear öltözet tervezéshez?

2. feladat

A meglévő T-shirt kollekcióhoz rendeljen hozzá kiegészítő darabokat úgy, hogy az öltözetben a hangsúlyos elem a T-shirt maradjon. Ügyeljen a részletekre.

2. feladat

A4-es méretben a megtalált technikával figurán mutassa be a kiegészített T-shirt kollekciót esztétikus és érthető előadásmódban.

3. feladat

Vitassa meg tanuló társaival az elkészített összeállítás(oka)t és indokolja meg a választását.

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Fehér Beatrix street-wear munkái láthatóak az alábbi web oldalon:

<http://velvet.hu/trend/camou0731>

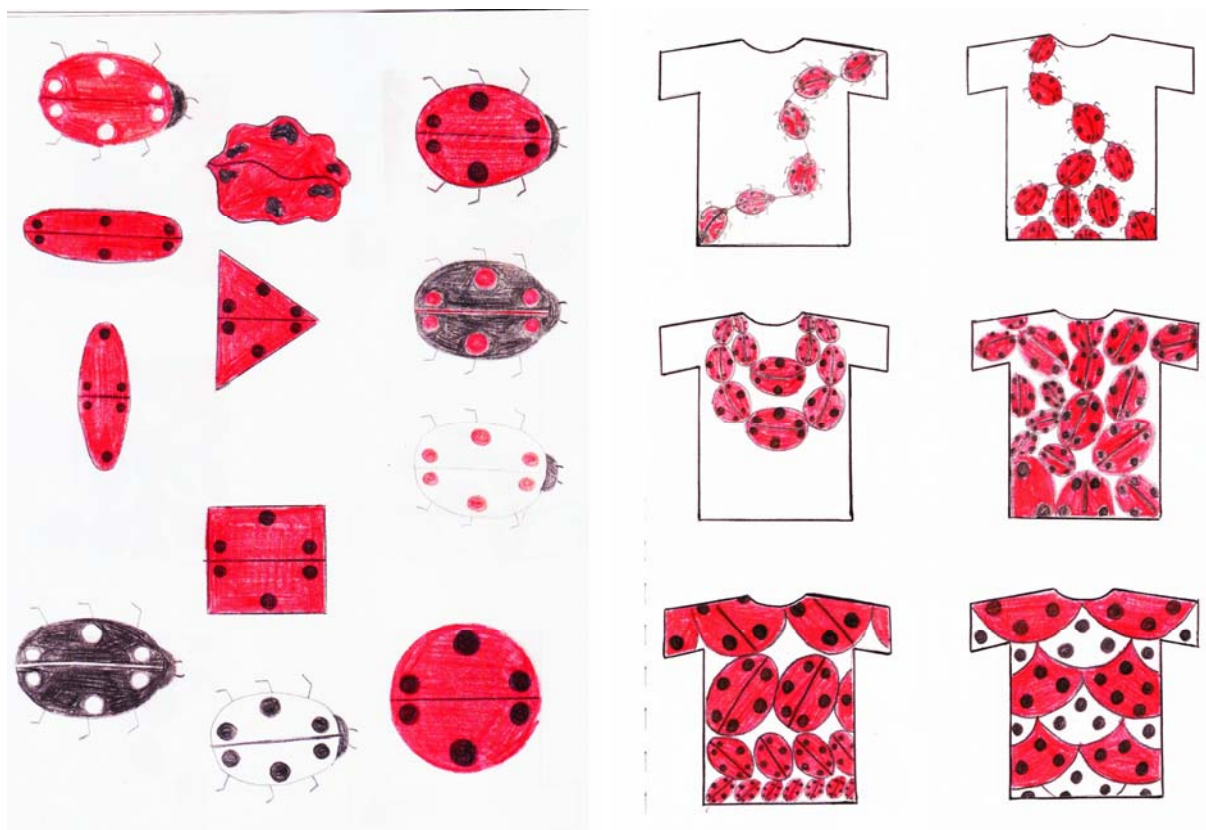
„Útjelző táblák, belvárosi frízek, a pesti rakpart, a rendőrfőkapitányság, dunai-hajók és persze a nyári szórakozás fő toposza, a Hajógyári sziget K-hídjának vasszerkezete – Fehér Beatrix iparművész mindezeket nemcsak lefényképezte, hanem ruhákra is nyomta. Ebből lett a Camou Budapest nevű kollekció, melyre ha egy fokvárosi rápillant, azonnal hozzánk jön nyaralni, mert a ruhák hangulata azt sugallja: Budapest oly csodás.”¹⁶

A Camou Budapest kollekcióban a város építészeti emlékeiből kiragad egy-egy részletet, lefotózza, tovább fejleszti, átírja mintaként használja a ruhákon, kiegészítőkön. A fotókat szitanyomással viszi fel a felületekre. Nála már nemcsak maga az öltözet stílus street-wear, hanem maga a város jelenik meg az öltözeten.

2. feladat

Többféle megoldás lehetséges. A bemutatott munkák példaként szerepelnek.

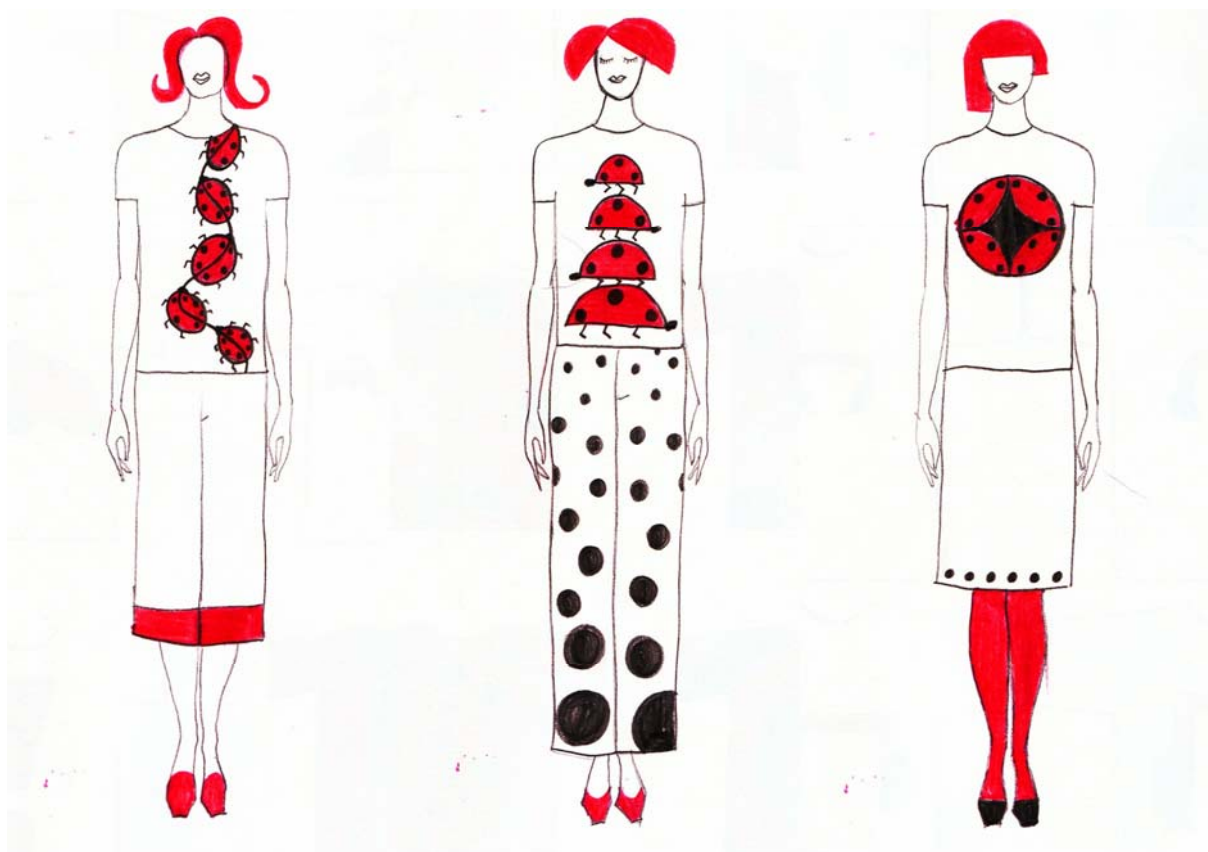
¹⁶ Forrás: Talpig Budapestbe öltözni cikkből 2006. július. 31. a <http://velvet.hu/trend/camou0731> web oldalról

36. ábra. T-shirt tervek, színes filctoll és ceruza

37. ábra. Öltözettervek, színes filctoll és ceruza

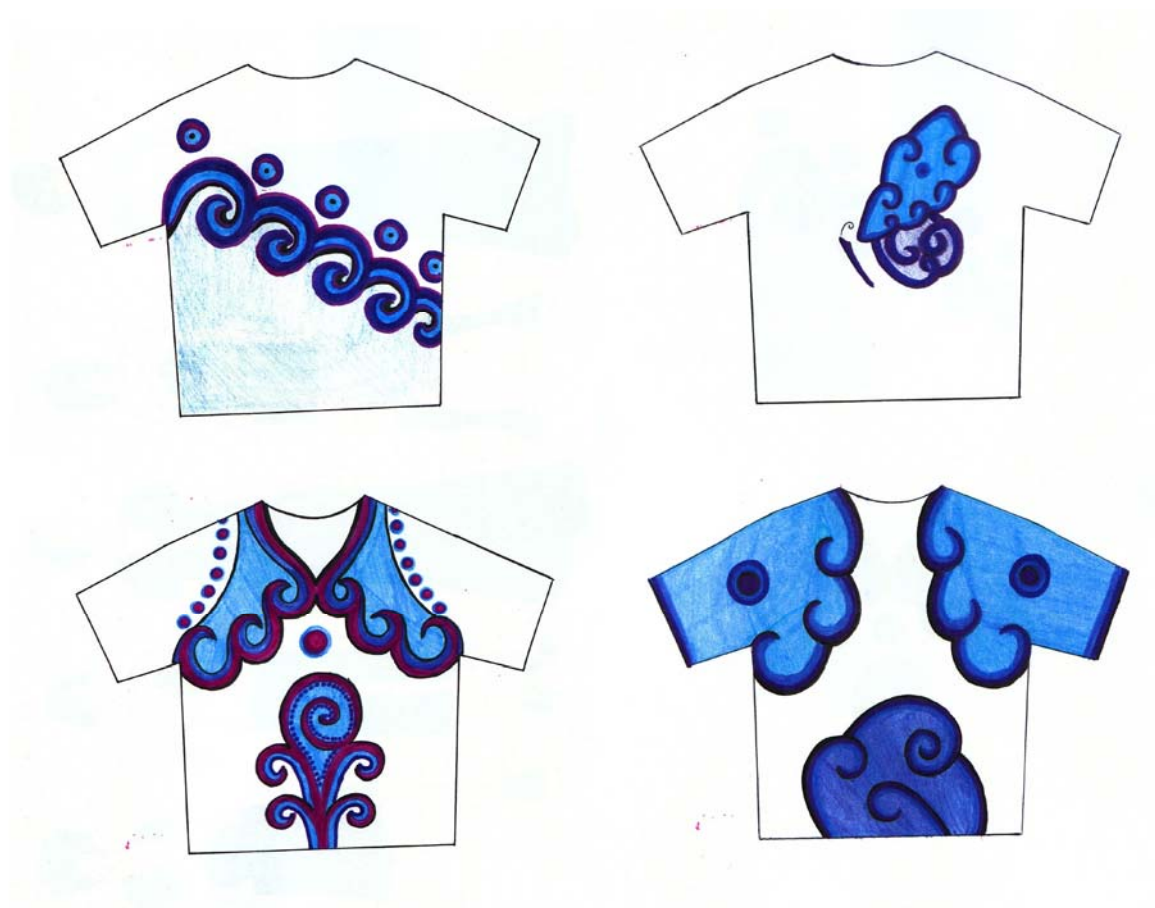
38. ábra. T-shirt tervek, színes filctoll és ceruza

39. ábra. T-shirt tervek, színes filctoll és ceruza

40. ábra. Öltözettervek, színes filctoll és ceruza

41. ábra. T-shirt tervek, színes filctoll és ceruza

42. ábra. Öltözet tervek, színes filctoll és ceruza

43. ábra. Öltözet tervek, színes filctoll és ceruza

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Jean Charles de Castelbajac: Anti Körper, MAK 1988

Cser Andor: Szabadkézi rajz, modellrajz, Műszaki Kiadó 2001

Fertőszegi Péter és Kondor Máris: Kondor Béla, Kogart Ház 2006

G. Diehl: Picasso, Corvina Kiadó 1965

Ihász Zsuzsa: Művészeti Technikák könyve, Helikon Kiadó 1988

Josef Hejzlar: Chinesische Aquarelle, Artia Kiadó 1978

Karin Jerstorp: The fabric design book, Lark books kiadó 1988

www.mroe.cmt.hu/akollazstortene.html

German Karginov: Rodcsenko, Corvina Kiadó 1975

Ruhrberg.Schneckenburger.Fricke.Honnef: Művészet a 20. században, Taschen/Vince Kiadó 2004

Hans Richter: Dada art and anti-art, Thames and Hudson kiadó 1965

AJÁNLOTT IRODALOM

Anyagok és technikák sorozat (rajzolás, vízfestés, akrilfestés, olajfestés), Gabo Kiadó

Passuth Krisztina: Moholy-Nagy, Corvina Kiadó 1982

Szilvitzky Margit: A látás élménye, Nemzeti Tankönyvkiadó 1995

Gertrud Lehnert: Divat, Kossuth Kiadó 2003

A(z) 0991–06 modul 031–es szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 211 07 0000 00 00	Divat- és stílustervező

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
30 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató